

NANDO ELMO

Dhurata
Vjershe

Gjufin çë me dhat' e vapkë
Ju e prier e qosme

*Stampato in proprio
Rivarolo Canavese Maggio 2017*

Copertina di Cesare Elmo

PARATHËN'JE

Botonj - ng'e di pse, po, sigurisht, sa të mundinj me lehtësi pjakerinë, e më e më sa të pështonj ka humbja disa fjalë që sot të rinjët nëng përdorojin më - këto poezi që shkruajta më se tridhjetë vjet prap, kur fuqia shpirtërore ish akoma e tërë edhe e paprekur. Pra jarru moshë me dhuratat e saj të zeza: varesia, sidomos.

Qëftë i duruashëm ai i riu që do të përpykë këta shkrime, jam i bindur se s'shkruhet më kështu. Ndrishe thënë, poesia sot ka pak llokë te interes'i lezuesvet. E vet pjeq si u i venë akoma prapa vjershevet. Po u dua sot vet t'i bënj nderë atyrve që më lanë, si palë, e çmuar, këtë gjufë, ç'u di të varfër, po që më nget për mbrënda sesi ngë bën litishtja e cila më tringllisin ngamonë e huaj. Kapirinj se ket kjo e dyta u rrita intelektualisht, e se ndose kam të shkruanj shurbise t'urta gjufa ime arbëreshe gjymton fjalësh. Po te situata e tanishme kur dua të shprëhinj shurbiset më të thella të shpirtit, ato të parat që gjegja kur isha djalë e që më singuan për ngamonë, kam të prirrem ket thjeshtësia e arbërishtjes. Këto poezi do t'jenë një takim jo vet me të mbdhenjtë të mitë po edhe me shpirtin e llokut, me shpirtin e katundit ndë mes të cilit fati më shtu dyzet-e-tridhjetetë vjet prap. Një takim me fjalat me të cilat gjeta tash t'intepretuar botën te ku u rrita. Një takim me botën arbëreshe e cila, për sa mund

të bënj, ngë di akoma çë domethenie ka: një ëndërr i bën pikërisht me fjalë.

Këtu qetem e zënë fill e më burthofen gjithë ata çë shkuan mbatanë e çë lanë Firmozën vakand, pa thërritje djalësh, sidomos; pa një qen, pa një maçe, pa një gadhjur, pa një guxhurub vasilikou o me një garofolith të kuq ndër dritësoret, ka nani gjegjet vet vjersh'i lig i kukuvisë, çë bëri folenë ket dhómat e shkretura.

Qeva vjet Firmozë të sprasmin herë. Përshkova të tërë katundin. Të mbilltur pëllaset e Frashinravet, të Kaparellravet, të Rusanravet, të Buonravet. E mbullitur shpia ime. E mbllitur kanonk'e zotit Viçenz Matrangolo çë do të kish t'ish thavmasj'e katundit. Mosnjeri ndër udhët. Vakand gjitonitë. Mosnjë çë prëfej ket skallunet përpara derës ture marr frymë ka zdripj'e malit, ose ka hipja e farnitavet. Po ish vakand edhe qielli. Pa dallandishe pse më katund ngë janë më kafsha; jo dhenë, jo qe, jo gadhjurë, jo pula, jo gjele ç'i bëjin hare të haraksurit me këndimin e tyre. Kisha vet më zëmër këto fjale çë m'u duktin të kota, pse ngë kisha me kë t'i shkëmbenja e veja i shkretë ka rrahj'i Farnitës ture kërkuar ajret çë hipen ka dy dete sa t'i shprishnja si kamnua çë spavet ket era. I qelnja këto fjalë të kota si një shëmrall, një kunet, një nuskë apotropaike, kundër një të marrë sysh të historisë, ç'është e na humbin. Pse fjalët janë shpia te ku u rritëtim: Fjala na bën njeri. Te fjala krijomi botëncë pra banomi. Te fjala përpjekmi të tjerët. Te fjala njoh gjitoninë – sot fjalës sime arbëreshe i përgjegjet e huaj vet litishja. Te fjala njoh gjiriun. Po te

fjala e dhënë e e marrë lefet jo vet dashuria po edhe zilia, edhe kundrastimi. Kem' t'i kemi kujdhes fjalëvet. Si thoj Gorgjas-i: λόγος μέγας δυνάστης ἔστιν, ὅς σμικροτάτω σώματι καὶ ἀφανεστάτω θειότατα ἔργα ἀποτελεῖ / fjala ka zoteri (qeverri) të madhe, me një kurm shumë të vogël edhe të padukur piksin shërbise hyjnore. (“Hyjnor” ketu vjen me thën: “çë piksin jetë / me fjalë diktatoret, çë do llojeje, na bëjin të bindur të jetjesh çë ekzistojin vet ket trutë e tyrve). Këtu hapen aporitë e vështira. Edhe pse Gorgja, ngamonë ai, thot: οὐκ ἄρα τὰ ὄντα μὴνύομεν τοῖς πέλας ἀλλὰ λόγον ὅς ἑτερός ἐστὶ τῶν ὑποκειμένων / atyrve çë na rrinë prëzë ng'i ofromi shurbise po fjalë, e një është shurbesi, njetër fjala. Po kem'të thomi, përsëdrekti, se vet me fjalët na mund të ofromi njersinë tonë. Detyri i shkrintarit, sot si sot (i së sotmjes postmodherne - postmodhernia e postmodhernies), është vet të burthonj dobinë, dështimin, gabimin e tij. Mbaroj mot'i sigurimevet, i së “virtetës”. E vërtetja, për shembull, bëri shumë dëme. E u, më këtë të “vërtetje”, benj më mirë ndose kputinj këtu diskursin - e qetem.

Po këto timet janë fjalë të shkreta si e shkretë është shpia ime Firmozë. E shpresonj se do të duken të buta si muzika e butë e njëj pitiqe të pisëruar çë natin më gushullonej ka gjithë dështimet timët. Ringjalljin, paraqitjin vet fantasme. Kujit i përkasjin sot këto fjalë? Nani ju i ofronj. Ndose ë pak për ju, katër pesë çë më djavasni, më pafshit lipisi

Kushtim

*Në kujtimin e prindëvet e mi që më lindëtin arbëresh
Nikollës e Zonjës Mari' e DeMarkut*

*Ashtu mendja m'u hapët
si herë e herë hapet*

Firmozë

*Ndë mest re të rënda shiu
nj'e shkëlqier thelë qielli
ket ty mund të zografsish
lavdinë e Perëndisë
e të ndrishe ëndresh
m'u fanarostë hare*

1

Ju lutem

një kurorë gruri
me fjamurin e lulëkuqit

më zëmër t'ultën ver'e gjitonivet,
e e dashurisë,
të së cilës do,
më tru hardhëlin

do të priremi në Thermopil

na pret njëqindkrerori
Angëth i Perëndimit
Enthusjasm'i litirvet
çë do të sdorrokopsinj
butësirat tona

e “Sonde do t’jemi pa të ftuar
ket dark’e të vdekurvet”

2

Ngë kam më të fjas
në gjufin arbëreshe

më ndan një hon
ka të tjetër veshë

i ngau litirja
me domethënëje të huaj

hapën hone
midhis të thënit e se sa ndiemi

ngë kemi hapë
për honet e domethënëjes
ndiemi vet ehoat
çë na troqisëjin trutë
e na qellëjin të babartur

ndë mes të gurve të gjitonivet
fratumala fjalësh

çë një herë qellëjim
më zëmër
të humbur si farë

per të cilin na fjit ngagjë

nani rrimi të hapët si shega
çë na fton
me njëqindët sytë e saj të kuq

e na shkundin
nj'erë e ftoftë
çë frin ka gjithë këndet e jetës
e s'kemi ku rrëçetë

3

Ti çë ke ëmër Ëngjëli
sillim lajm' e paraqitjes sime

trokollisinj ka dera jote
e pres përgjegjen tënde

mund t' jet se ndër sytë e tua
u ka pindaksur një sionë
ç'u buar ndër rugat e jetës

shif ndose qindron
ndonjë shenjë
të fandasivet
çë banojin
kujtimet e mia

ndose ke akoma ket buza
e shtipur lënësinë
ket gjiri lëshimin
ndër shalet humbjen e lezë

përgjegjëmu me ehoa

çë s'duan të më taksjin
paraqitjen e vërtetë

4

Istori Istori
pa gjitoni na lè
pa kurm pa shpirt

një guli
anamesa dhëmbët e tua
të kalbët
llargu na pushtite

5

S' dua të të pres
të të përpjek
ndër lloket
e shkretërisë sime

lëmet që s'banon më xhapia
vreshtat ket ngë lefin më
dhelpra

malet ka ku shkapëtoj
ulku
e vete e sëmur kacamitja

s' dua më të të pres
ndër rugat
ka ngë shkon më vallja e dejme

ku harrojim gjithë angëthet
e vetmisë sonë

eamë ndër ëndret
ku duket se e vërtetë
ka jeta një domethënëje

6

Jan e ju siellëjin të mirat
ka gjithë këndet e jetës

e dhëmbësia do t'ju bëfjet
më e zezë

do të hini me kokakolin
ket errësia e Perëndimit
çë veshin stoli
të farmakosura
se si këmish'e Nesit

llargu llargu
ka dhurtilat
ç'ju premëtojin
shpëtimin ka dhëmbja rrënjësore e jetës

7

Ndë mest krafët e tua
barr' i gjellës sime
m'u duk më i lezë

mund t'jet se do të kisha luajtur
per gjithmonë
një valle e dejme

e së cilës
fati më dha të ngjepsënja
vet një pemiparë

një dorë perëndije
më llargoj ka ti

moti do të kish
shkatarruar më varesinë
verin tonë
e rë

më le kujtimin
çë nëng më ngushllon

8

Pat' të llargofsha ka ti
për të të dinja angëth i math

për të të dinja gjimësa e shpirtit tim
çë dhëmbësisht më gjimëton

u bëre nani shurbes i nevrosisë sime

pse jam i vapëk i vapëk
s'e di se pse

po s'ishe bëgatëri
s'ishe ngushulim
kur prënja kryet
ket gjiri yt
e gjishtët e tua
krefëjin rushkulin lesh tim pjot erë

9

Isha i tërë vet ket ajo mortje e vogël
ket më ftonje me mishët tënd

ket ajo humbje
ket birsha i tërë

ture hitur ket të fshefurat e tua
ture gjetur vendin e mosqënëjes

isha i tërë ket përroje e syvet të tu
pa fund
te ku më thërrit
ehoa
e së parës qetësi

10

Sytë e dialoshravet
e kopilavet
gërshërtë e gërthlavet

ulurim'i ulqëvet ndër brinjat
e kurmi yt
e turpi
gjaku

thirrmat e shtjerravet ndër shpellat

ngresj'e erës zanëhyinore
mbi pasiqirin e ujravet

vorë
e trëmbja e rahallit tënd të math ndër honet

falenderim'i ullinjëvet
i orazvet e kronjëvet

poshta ndër vreshtat
qetet arëza

shtërpon qeshja e natës
me lodhësinë e kodhravet

Gjë shkoj
ndër qikët e ditës
frimëmadhe
e na la si shpia e pabanuar
pa gazet e lënësitë e trimavet
e malinkonivet të gjithë stinavet të hapta

mora vesh
ng'ishin shkele Hyinish
cë bashkojin
qetësinë e drizavet ndër llakat

11

Të lumtat gjitoni të mendjes
gurë bregu
vidhe shkëmbe

pëllumba kullumbrari
ket një raganielë një grusht kaltrije
ndëndnej gojin grifçavet gargullaqe

bënej suvala era ndër dhomatët
thekrat visitonej fjeturim'i qiftit
farnita e të korrave
kish ndër sporet lulëkuqi
shoqërinë e hardhlavet

ktu piksej
lodhesia e ditavet

hapa profitave
kallamet e dhespërit

buzë pa të rreme
përhapa e vreshtës

mbatanë na
na thërret qetsia
prëfemi
thamë shumë
prëfemi
thamë keq

12

Shpitë e qiellit
ylëzit e pramendës

loset kufia
e syvet të tu
si marr rrugat e mosqënës

frimëmadhe
u zdripte si u ngre vorea e natës

past gjufa jote ujëra të t'ëmbël
taraksje kurmi

si shpjekse hjetat
suval'e paraverës
hiri ndër manushaqet e tua
pa mejtime
pa fjalë
pa shprehje

mos na marrët sysh
perëndeshë

varresi' e ditavet

na lëft natin pa merë
hifit dhelpira ndër vreshtat
pa lefmin e qenëvet
e qeshët se sa më mundët
me gazet e tu
yll'i dragules

13

Dimri

ehoa vjershesh
tringëllimesh uji

na zë nata
dëbim malsorve
rrëkime degash

halkomat tiravolet
fiselet
rugënjat e ditës

upritë
la me draprin lehmin e qenëvet

vesë fjalesh e kujtimesh
le shenje mbi borës

e ty qëllone
ture pritur njetër paraverë

14

Haraksin
dita priret me rrethin e njëjt

ng'jan tuat ditat e tua
pse do t'jesh i ditavet?

masin hapet mbi likurës
ora
më e liga do t'jetë më e mira

mur i ngarkalesur
i kanoset mullënjavet
mor'e maçavet

e ty djalë çë do të kish' t'ishnje diellor?

të shufet qeshja
midhis lozjet e mbrëmjes

15

Duar
gjisht
vëllimi im
vë pendat e deshirit

më fjasjin ket i theksuri syu yt?
qifti
xhapia miza
fjetat e lisit
barërat e buzës së lumit
pasiqiret e fixhës sime

ushqim ushqimi
s'prëfem ket i dreqti rrethë i qënës

urtësi e pagjegjur:
“e ket vëllim’i saj është paqja jonë”

16

Qindriu i fatit
kam gjith lakosat
lavditë e gjellës

gjegja
më fjashtasin
gjelin

per cilët tradhtime?

hapin mjergullat e haraksit e burthofet dielli

biret kendim'i gjelit me ehoat e honevet

17

Burthom ku vete udha
ka rrugulliset shkëmbi
e hipet drom'i malit

kush ata çë ven
ata çë vijin

lanë shenje kafshat
lanë lesh ndër ferrat dhentë

shpirtrat e të vdekurvet tanë

pas tij më thërrert një fatë
e hinj anamesa mjergullavet e majit
teku bier një shtog majapkat e tija

18

Me erë me duke verje
ngjepsa fandasi

arrat ullinjët
hjetat minutilësh
thelsitë e gjellës
kanolët ket triesa jote
më siell më urtësi barku se mendja

e tundet e luan lozjen e saj
murtila
si rritet deti e zbardet
me anagasi të e shkumavet

spëlithi thërret skupullin e furrevet
e masna qelqin ty

sydëlir kopil

ngushulon triesa dëbimet
më se një shpresë parrajsi

19

S'njof më fixhin time
u buar për udhët e jetës

t'jap kët lozje fjalësh
koqez për një ciez e bierr
anamesa qatrit e dimërit

kur do t'i djovasësh
nj'erë
një dukë
një ngjirë
do të të bëjin
atë cë s'guzonj u nani

pindakëshin për tijë oj çë llargu banon
e të qellëshin dhunë
nj'udhë mali
një mallkim ndër vreshtat
një diersë ndër të korrat
livandat çë kamnisjin syun
Asaj çë tharteson buzqeshjen tremballaqe
e ëmbra Zonjushe Odhigjitrje

e sa na ngushullon thartësitë e ditavet
vera e përpjekavet
vilakosit e natavet
vetmia e hënës që zbardhënej gjitonit

e të parin dhunë
shpinë tonë arbreshe
çë qella shëmëral
talisman për të huajat magari

më pashe benë
ty që sonde më ngatarren me tokun e ëndravet
trandafilet e tua e manushaqet
njota më shprishjin tashi m'odë erën e tire

20

Mote kurpëri e manushaqesh
e ki ujë javëmadje

hapin mund t'jetë
ka mesimvria

e ty Zonjë
zdripe Mari për këtë e Shtunë e Shënjëte

të qellin dhunë
një ngjir kardhakaqesh
nj' erë dhafnëje
të njomët grurët
çë gjelbëron
helmin e sumbullkevet

mund t'jetë se gjë do të ngjallet
mund t'jetë se gjë do të priret
mund t'jetë se gjë

një fixhë biri

do të burthofet ket mjergull'e vetmisë

do të kesh, mëmë, një parkalesje
një shpresë së ardhmje

e kujt?

mos ng'ish për atë buzqeshje
do të të mundenej thartësia

cili fat
për të cilin e perëndivet
llargu na magjepsi?

21

Muzika jonë
çë s'ka të rrufier

lotët
thlipset
tarakset e natës

një vrundull erje
ë e na qellin dhunë
me fjetat e vjeshtes
ndër prahet e këtire gjitoni të huaja

na merr me të lebixhi
çë fshin gurët e udhëvet e Xhenova-s

42

e qetin zemërin
thamasja e suvalavet
çë lodhen pa kufi mbi shkëmbet e detit

Me t'e ndrishme vorë
na sill gëzime mali

22

Urtësitë
fjalët e të mbdhenjëvet tanë

jo më e ligë farë
për sporetë e mendjes

jo më e rreme perëndi

jo më pak e dejme se tonat

e shkretet qetesi' e ullinjëvet
qetet ket prahu diellor
urtësia e syvet të maçes
ç'i ultësufet e paqme gjumit

çafet rreth'i e vërtetës
ket goj' e kacamitës
ç'i jipet e butë
urit t'ulqvet

44

23

Flakat e zjarrit
zierja e mushtes
qeshja jote që spavet
si të pikset ndë fixhët
ai angëst që të njof

re erë
shkumë suvalje e palodhme
dridhëm momenti
lozje qesharaqe
një të shkuar anangast dialoshrash mb'udhë

njota qifti
së kodravet nani që spavet mbatanë kufisë
janë se sa do metaforat e qënës sonë e dhëmbët
të ngatarrier me shkoka fjalësh

t'i siell me poni
durtile vjeshtje
te ku ti gjëfshe atë që dafshe

sivonë ime çë të mashtron
pindaksin më ngjira të ndrishme
fikapalleti një llakë

e shita vreshtin
s'kam më për tij
një panare fiqë

24

Se si do mos të dhëmbem

tha : vre qiellin
kaltritë e mia
arët e dhomatavet të pjekura
përposh diellit të mesimvrisë

i ëmbli mik
kujtonj të xheshurat e tua
vapkësitë
erin e diellin
shirat ç'na lagëjin
ndë mest shifnat pjot rrush
vjershin e mullënjavet ndër Masavetrat

kjo dobësi e shemëtuame

kush do të na mbanj dorën
ka degat
ka gurët
ka muzkat
ka barërat

kush do të shtronj një pulluin
me ponitë e moçme ti thua

e më lemë bredh një shpirtefillet
ture na qellur dhunë

25

Gjëmimi
e vet drit'e shkeptimit

e e zezë Mulla
sa i zezë është nj'angth

e shiu

e pra ndodhja
e pandodhja jote

çudia njëj fjalëje
çë më bënej tij i huaj

bën kështu mjergulla

e hapin një shperiz dielli
qeshjen e voësës
çë qindisin qesharaqe
harakset e dimërit

26

Qeve shi sheshë
vorë çë zdropet dal' e dalë
ka malet
likur
buzqeshje vreshtash
sy zeks
dallandishe bishtkriqë
krah spilith
rrugullimë pa fund
hundë
qeshje
hapesi shpi e gjitoni
ikje
lipisi pa ngushullim
errësi

tore toqe
nëngje trikuzje
ndër sporet e ditës
te ku nata mbiell
angthet
me dritin e urtësisë

honë shpellë
bishtë kreshmeshi
ujë llavinëje
murgë trapiti
ngryq e shryq
ngres ngridhje
ngridje
ultësi lahoni
errësije

shkon e vete
ujë lumi
të rrekshtin qerojë
me rrethin e stinavet
e mjergullon kallëndrat
çë humben ndër kuvelet
e ditës
kalthërit
e syut tënd çë llargu vë rë
e pret qetësitë pa kufi

oj e delira ket kujtimi im
një falënderimë për gjithmonë

për gjithmonë

27

Javëmadhe e verdhë mimozash
e kjo paraverë stake
çë shtie se sa më mundin bar

e u?

ket ngresj'e erës
së njetër moti
me kurmin e Krishtit
i gozhdjasur më kriqe
krimb midis gjelbërit të njomët të sumbulkravet

oj, i njomethi kurm'i gozhdjasur
za popo ty, një manushaqe
një shkok dhafnëje

53

dy koqe livandi

za një dhelkë
për mortjen time
kur do t'jem i vetmë
pa uthulin çë të siell
një ngushullim falënderimi

28

Ujët e rraganëjelit
qellin me të
bëgaterinë e qelbur
e progresit tonë

ujërat e gjelles

pandef ty një Shën Jan
që të laft mëkatet

mejto, ndë mundëshe,
ty këta gathe
pa një gadhjur
çë kullotin midis barit të ri

Ja thomi ka na Qiparris
kët çë ty e quan “arvur”i të vdekurvet”

e po e shikonj ka anat e mia
me djaloshrat e cingarvet
(është po të tringellisinj dhesperi
çë na fton të parkalesmi për anghet e natës)
çë ven midis detit kundër diellit çë perëndon
e spaven mbrënda çudisë së suvalës
çë mbrënda gjirit të saj i mbullukon

nj’ënder çë thartson
thirrma e gjatë e sirenavet
çë llargu anangasen ndër spitelët

30

U ngrë i leze ka guret e lumit
pásari i lënë

u ngrë e lënë ka udhët e botës
zëmëra e leza jonë
e pat këndimet e saj
piruka e gjellës sonë

u spave e magjepsur
gjella jone e lënë
si muzika e totarit më lëmë

e qeshin hëna e pjotë e theristiut

31

Mot që lumi grisin gurët
e prëfet ndër pusët
të hinjët i meringuar

mitë e qelbësia e dhropëkës

vëfem mënjane

oj mot'i Bukurisë
e ëndrur e pandëfur e dashur

jes, tradhëtim'i gjellës

Zani këtë helm të math
 ju gra nani ç'ju shof pa stoli
 pa të kuqin panë
 fjamur'i zjarrmi ynë
 gra pa hiresi
 mbani kët helm të math
 nani çë nëngë bireni më
 ndër dhomatët
 ju gra pa donatì

zani kët helm të math
 ju gra çë s'bireni më ndër vreshtat
 e shterpuat muzkat e hajdhisë
 ju gra pa hjè

ju gra bukë
 ju gra grurë
 ju gra vere

ju gra merë
gra dejtja
e djalerisë sonë

ju gra sy të oksidartur
ka varesi'e ditavet tona të shitura

Ndreqinj e prirem e ndreqinj
këto fjalë gurë
gërmadha që priren e gramisen
trashgim i grisur të mbëdhenjëvet tanë

ndreqinj e prirem e ndreqinj
fjalë kamnua
që spavin
një vrundul erje
që ngamot ndëndin urin e dimrit

nj' erë ç'i hipin diellore
ka fushat e Sybarit Firmozës
ngjire e merë deti

e kodrat e saj të shqepura
(teku banon xhapia
tash ket syu i qiftit)

djepson me këndime falendërimi

ndreqinj e prirem e ndreqinj
fjalë kanak
çë të skroqollisin
ka xerku qeroj yt
pa durim

34

Gjegj këta piptime

jipi vesh piptonës së gjatë
çë nata shprishin ndër rugat e saj
me pitiqe e pisëruar

na therret na therret
e na fton ket darsmja e saj e qetme
humbja

gjegj këta piptime
çë pipin
pitiqja e piseruar e natës

63

35

Me zane të lashtë gjithmonë hijnore
mikëj'e Saba-s dhì
e dashura fixhe judiu
me sy ujëdeti më vren

e çifut i dhembët më këndon

matajotes matajoteton
gjithësej
është matull kamnoi përposh diellit
një shortë e njëjtë do të ketë
matajotes matajoteton

i lashtë këndim
i djalerisë sime

kur xathur vejim per hnersat e Firmozës
e xëjim lozjen e hollë
e revet që lëjin përposhë
gjithë barrin e suvalvet
e spavëshin ket kaltheri' e Marsit

lebixhi na ternej
gjithë djersët e ballëvet

Me ngjiret
e pendavet të gjelit
gjumi më mbëllinej sytë
e më djepësojin fjalë ëndresh

“Zo s’past
pula pjast
gjeli rroft
e na këndoft”

e ngjire të ndrishme
brez-i-pjakavet
bisht’i gjelit
kish zo nder harakset e Ungris
ndër lloket e saj djellorë
Shesh’i Sistit
Bregu
Burgu
Kastjeli
Kopsht’i Suvojt

Pëllas'i Bonxhokut
Kandin'e Çesarinit
Qenga

e tlooxhi¹ i qishës së madhe

për netët pagjumësore
sytë tanë të magjepsur
më parë se vdeqja e dishme
t'atit e të mikut
të na vizitonej e pa ftuar
për të na sosnej lozjet

atë këndime donja per tij
nani çë pjakeria
të bëri
njetër herë e vogël
e do djepësuar
për gjumin (t'ardhët i leze
sa i lez ishë vjershi yt)
çë do të të shtronj Perëndia
për gjithmonë

---

¹ Fjalë ungërnjote për “oroloxhjë”, si thomi Firmozë

Ngë di ndose ndonjëherë
ju the t'e vërtetjen

për sa shkarrarta udhët e botës
ngë pe ndrishe zogj
ndër dushqet

jo ndrishe shure ndër buzat e detit
jo ndrishe shtogje
nder kufinjet e kopshtavet

s'kishin të ndrishme sy
ato që të magjepsjin
më se tonat

s'di ndose ju the të vërtetjen
di se më babaret gjufa ndë mes të dhëmbëvet
e më venë fjalët të ngatarriera
të lëna e pa domethënë

38

Dhurata juaj një kujtim falenderimi
Falenderon kujtimin
Fjalë çë na vë te llargësia
Ka e cila vremi e judhikomi

Fjalë errësi
Teku duket se marrjin dritë shurbiset

Një gjellë kujtimesh një gjellë gjikimesh
Këtu do të gjëndemi
Me njerëzin tonë
qetësi tekua na e arrëjin zëret e jashtëm
Ture ndërruar nganjë mendim çë na përshkon

Ματαιότης

Thoj plaku pa të na bën' të bindur
Sa të xëmi pa mendje fare
vallen e lezë e e dejme e gjellës

39

E këtu e këtëje qëndron e shtruar bora
Dora e ngroftë e paraverës s'e ngau

Sdripet ka Alpet qetësia
Më e thellë sa më e masin
Llargu
Tringëllim' i kumborës së Pasqëvet

E u i lumët si shëjt i Tao-it përmier

40

*Ka koprea trandafiles i vjen hjea
(Thënie e urt e nanës sime)*

Kisha vën përpara derës së shpirtit tim
Një petikua
Sa të më shpëtovej ka thundrat e djallit

Veset tënd si të tillët i ndienja

Kocëngurtë ngucarnje
Ngrënje vuxhin frymëmadhe
Ligjin e donje nga herë pa kundrastim
Vënje vërtetat e tu
Si mur i ngardhamostë
Kundër fjalët e mi
Sa më ato të buta bëfshin

E më mirr djalli

Më çelshin trutë
Sa të çelshin sytë e tu

Sa të të dhezëshin
Kokazit e faqes
Te ku hjea jote bënej folen
E i bjerrur birsha
Te honi yt pa fund

41

Sa vdiqe
Fotografi te mërmur' i varrit
U spav edhe gjella jonë e tërë
çë rron vet ket syu
E ket mejtim' i tjetrit

Sikur se ju bë një piçivërë roggjes së gjelles
Ka nduki humbja gjithë verën e të miravet tona

U zhduktin lëmet e të korravet
Vreshtat e të vjelavet
Lis' i math përposh të cilit
Harepshin grat e burrat
Pra të fshirjes

U zhduktin buka e vera e haresë

Ehoa e kumborës së madhe
Hapin hone humbje
Harroj tash qielli fixhin tënde pjetë gazë
Ecjen tënde për botë

Fjalët e tu të trushme
Ç' e pindaksjin
oj i dashuri mik botën tonë arbëreshe

Nani vemi të huaj te syu i të huajit
Te veshi
Te ku jemi të pasiqyrtur
si fandazme

Kush do të më thërres më për ëmër
Për të cilin, i bën i bindur, eksistonj?

Më pëlqen
Ato mbrëma verje
Pas gjithë ditën oftin e groftë e diellit
Ajo merë ujërash
Çë kanë potisur kopshtira
Ka ngrëfen natën aromet e barëravet të njomë

U të prita këtu ket shkojin akuaret
Ka Llumun'jelthi
O si deshe ti ka Arrangunga

E fryn ajri i hollë çë zdropet ka Pallaci
Hin ka dritsorja ture lëmuar vapat e natës
E më puthin ballët

U kumbistin yllet
Edhe hëna
E u
U qëllova i vetëm

VALLËZORVET KA FIRMOZA

Kirkon e babartur fjala ime
të thotë, lule,
lehtësinë tuaj nani

Zogj e paraverës së Firmozës
çë luani
hjenë e shqitezis hijnore
çë duron ket buz'e liqenit të gjellës

Hapat tuaj venë
Si firfillimet e fjturis çë ngrëfet
Si fjet' e këputur ka vore'e vjeshtës
Ndir vreshtat e farnitavet

Ket nat'e nij gusht'i thavmasur
Na dhezin drita mbrënda jashtzakonshme
hiri'e Pjeres
buzëqeshj'e Milljes

hollësi'e Marinës
Annës bukuri'e shkëlqier

Vë re mbi lulet që rriten
ket shkretëri'e gurve të bekuar
ka ngjiret e aromat e detit Jon
Bruna

Mbjedh e kënaqur mjalet e tire
ket hapësira që na shtron e lumët muzika
e ja dhuron ashpirsisë tënë tabane

I pirgjegjet lehtësi'e Viçenxit

E di Thuri që na rri pirpara hjimaz
ket drit'e Sibarit
vallen e Orfeut
e po si kafsha t'egra na butëson

T'e mbajim një shtitje hirije
e gazin e saj

Po shkojin e venë
këndim'i cillezis anamesa borsë së Marsit

shpirtetilleti që hjed' më lëmë
juskin e grurit

Vete vrundull'i erës
që lehtëson afshin e llakavet

Drit'e illit shkon
që na ngrën më sjetë sprënxa të rreme
ket nat'e Firmozës e madhe
që ngamot t'helmuar pishkomi edhe të huaj

Ju haristis juve lule mali
pir këndimin që bët' e m'u le më zëmir
si re e lezë që bired pa kujtim e hidhur

Qëftë pir ju jeta e lezë si vallja juaj
me dridhëmat e shqitezis që njëf
të rrjedhurat e ujit
q' i delirë pasqiron kaltrit' e qiellit

Nando ELMO (arbërisht: Nandin'i Helmëravet) u le Firmozë (Acquaformosa, CS, Italy) ket e treta ditë e Shinmirtirit 1938.. Ësht skrimëtar, poet, eseist litisht e arbrisht dhe piktor i njohur. Bëri studimet te Universiteti “La Sapienza” Romë edhe Palerm tek u diplomar në literasi moderne. Te Univesitet’i Torino u ekspertizua në “Gjuhësi e përgjithëshme e Semjologjië”. Gjellon e vepron në Rivarolo Canavese te krahina e Torino. Ësht i cituar si i rëndësishëm intelektual arbëresh te libr’i Demetrio-t Emmanuele “Arberia”.

